

Република Србија  
Аутономна Покрајина Војводина  
Општина Житиште  
ОПШТИНСКО ВЕЋЕ  
Број: IV-06-25/2021-14  
Дана: 22.03.2021. године  
Ж и т и ш т е

На основу члана 54. став 1. Закона о добробити животиња ("Службени гласник РС", бр. 41/09) и члана 61. Статута општине Житиште - пречишћен текст („Службени лист општине Житиште“ број 10/2019) Општинско веће Општине Житиште на седници одржаној дана 22.03. 2021. доноси



**ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ, КОНТРОЛЕ И СУЗБИЈАЊА  
ПОПУЛАЦИЈЕ НАПУШТЕНИХ ЖИВОТИЊА НА  
ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЖИТИШТЕ  
Житиште, 2021 година**

## Садржај:

1. Увод
2. Основна начела и појмови
3. Циљ Програма
4. Опште карактеристике Општине Житиште
5. Основе за реализацију Програма
  - Законска регулатива
  - Локална самоуправа
  - Зоохигијенска служба и прихватилиште
  - Инспекцијски надзор
6. Разлози за примену плана и програма
7. Садашње стање
8. Предлог начина реализације програма
9. Финансијски план
10. Предлог динамике реализације програма
11. План смањења броја уједа и напада паса
12. Образложење
13. Закључак

## 1. УВОД

Човек је био номад и сакупљач плодова, ловац, пастир, земљорадник, инжењер, лекар, конобар, послован човек и увек је имао пса. Временом и пас је мењао своје улоге. Био је чувар, трагач и ловац, а данас све више спасилац, помоћник и пратилац људи са посебним потребама.

Велики број напуштених животиња на улицама наше општине, свих насељених места и поља, резултат је напуштања животиња од стране њихових власника. Сада већ бивши кућни љубимци препуштени су сами себи у борби за голи живот, а као последица тога долази до неконтролисаног размножавања, чиме се већ постојећи број напуштених животиња повећава.

Програм решавања проблема напуштених паса на територији Општине Житиште, представља документ који дефинише начела, циљеве и мере које ће у погледу решавања проблема паса спроводити Општина Житиште. Овај документ доноси се у циљу усаглашавања са новом законском регулативом и потребама актуелног тренутка. Наиме, област ветерине у Србији озбиљније почиње да се законски уређује у складу са европским и светским регулативама и стандардима, тек од 2005. године доношењем Закона о ветерини. Уследио је низ законских прописа, укључујући и Закон о добробити животиња, а увођењем ове проблематике у Кривични закон - злостављање животиња, третира се као кривично дело строго кажњиво и затвором до три године.

Због тога тешко је разумети одлуку човека да избаци пса на улицу. Још теже је разумети да то нису само усамљени случајеви. Велики број напуштених животиња на улицама наше општине, околних насељених места и поља, резултат је напуштања животиња од стране њихових власника. Пси луталице или напуштени пси су пси без власника који лутају по урбаним или руралним подручјима. Обично живе у чопорима, а наводно највећим делом (85%) настају од некадашњих кућних љубимаца, које су бивши власници напустили и оставили на улици. Укупан број паса луталица у Србији процењује се на више десетина хиљада. Податак који узнемирава је да пси луталице годишње уједу око 1.500 људи у Србији, односно у просеку чак четворо дневно.

Јавност наравно негодује јер јој такви пси сметају. А нису они, јадни, ништа криви. Таква им је судбина. Проблем су у ствари људи који су неодговорни према њима. Није свако способан да има кућног љубимца, али многи и поред тога желе да их имају. И тако набаве пса (или мачку), држе их тако у стану или дворишту неко време а онда им „дојаде“ – око њих стално човек мора нешто да ради, да им да да једу, да пију, да почисти, да их шета... и врло брзо, јадна животиња заврши на улици. Сада већ бивши кућни љубимци препуштени су сами себи у борби за голи живот, а као последица тога долази до неконтролисаног размножавања, чиме се већ постојећи број напуштених животиња повећава. Поред напуштања животиња, као основног начина на који настају пси луталице, повећању њиховог броја доприноси и велики репродуктивни потенцијал ових животиња. Постоје подаци који говоре о томе да за само шест година пар плодних паса и њихово потомство, у оптималним условима, може дати чак 67 000 штенаца. Код мачака овај број је још већи и износи 420 000 мачића за седам година. Узроци оваквих проблема су лоше навике људи и тешка економска ситуација грађана који због недостатка средстава за бригу о животињама прибегавају избацивању кућних љубимаца на улице.

Узимајући у обзир тежину проблема као и чињеницу да се његовим решавањем директно манипулише животињама која је у стању да осети патњу, страх, стрес и бол, неопходно је објективно сагледати све релевантне узроке проблема, али и дефинисати мере и методе које ће на најадекватнији, одржив и хуман начин у дужем временском периоду од интензивног спровођења овог Програма дати резултате којима ће се :

1. Популација напуштених животиња смањити на прихватљиву меру, не нарушавајући биолошку равнотежу чијим нарушавањем се може проузроковати раст популације других животињских врста ( мачке, штетни глодари и сл );
2. Одржавање популације у оквиру броја који обезбеђује биолошку равнотежу;
3. Обезбеђивање ухваћеним напуштеним животињама адекватне ветеринарске помоћи укључујући и лишавање живота на хуман начин, када је то неопходно.

Из напоменутих разлога неопходно је:

- применити важеће одредбе Закона,

- стимулисати мере за стерилизацију, вакцинацију и обележавање животиња (паса и мачака),
- извршити анализу могућности изградње прихватилишта на територији општине.

Применом ових решења у пракси, стећи ће се услови за санкционисање несавесних и неодговорних власника кућних љубимаца, који стварају проблем.

Питање напуштених животиња прераста у озбиљан јавни проблем који се може решити само планском организованом, континуираном акцијом свих заинтересованих страна у друштву кроз јасно осмишљен Програм хуманог решавања проблема напуштених животиња.

За решавање овог проблема надлежна је локална самоуправа, а њен први корак је израда наведеног Програма у складу са специфичностима средине. Да би Програм био успешан, потребна је сарадња свих релевантних институција (Министарства, локалне самоуправе, комуналног предузећа, ветеринара, удружења за заштиту животиња и грађана).

## 2. ОСНОВНА НАЧЕЛА И ПОЈМОВИ

Основна начела којима се руководи јединица локалне самоуправе при доношењу Програма

- 1. начело бриге о животињама**, које подразумева моралну обавезу и дужност човека да поштује животиње и брине о животу и добробити животиња чији опстанак зависи непосредно од њега;
- 2. начело универзалности бола**, које подразумева да животиње могу да осете бол, патњу, стрес, страх и панику, као и обавезу човека да поред очувања врсте брине и о заштити живота и добробити сваке јединке;
- 3. начело интегралности**, које подразумева да државни органи и органи јединица локалне самоуправе, у оквиру свог делокруга, обезбеђују интегралну заштиту добробити животиња спровођењем међусобно усаглашених планова и програма;
- 4. начело посвећивања пажње добробити животиња**, које подразумева да се у свим активностима које се предузимају у области пољопривреде, сточарства, ветеринарства, промета, истраживања, као и у другим областима које се на директан или индиректан начин односе на животиње мора посветити пуна пажња заштити добробити животиња;
- 5. начело превенције и предострожности**, које подразумева да свака активност која је у директној или индиректној вези са животињама мора бити планирана и спроведена тако да представља најмањи ризик по живот и добробит животиња, људи и животне средине и заснива се на процени утицаја различитих начина коришћења животиња на њихов живот и добробит, као и на коришћењу најбољих расположивих технологија, средстава и опреме;
- 6. начело одговорности**, које подразумева да је власник, односно држалац животиња одговоран за њихов живот и добробит и да је дужан да сноси трошкове збрињавања животиња чији је власник, односно држалац, ако више не жели или није у могућности да се стара о њима.
- 7. начело свеобухватности**, које подразумева да се Програм односи на целокупно решавање проблема у вези са држањем животиња, будући да је неодговоран однос према животињама, њихово неадекватно држање и гајење, као и напуштање и занемаривање животиња, проблем који у великој мери утиче на повећање броја напуштених животиња и због чега је потребно предузети мере које би резултирале повећавањем одговорности власника ових животиња
- 8. начело одрживости** –које подразумева да се Програмом успоставља систем контроле и смањења популације паса луталица на територији Општине Житиште, који ће покушати што боље решити овај проблем, односно континуирано га контролисати;
- 9. начело сарадње** –које подразумева да се Програм спроводи уз заједничке напоре и сарадњу надлежних државних и локалних органа, ветеринарских институција, надлежне инспекцијске службе и удружења грађана.

## Значење појединачних израза

1. **власник животиње** јесте правно или физичко лице, односно предузетник, које има право чувања, држања, узгоја, репродукције, превоза, коришћења и продаје животиње и које је одговорно за живот, заштиту здравља и добробити животиња;
2. **држалац животиње** јесте правно или физичко лице, односно предузетник, које има право чувања, држања, узгоја, репродукције, превоза и коришћења животиње, као и право продаје животиње на основу писменог одобрења власника и које је одговорно за живот, заштиту здравља и добробити животиња;
3. **добробит животиња** јесте обезбеђивање услова у којима животиња може да остварује своје физиолошке и друге потребе својствене врсти, као што су исхрана и напајање, простор за смештај, физичка, психичка и термичка удобност, сигурност, испољавање основних облика понашања, социјални контакт са животињама исте врсте, одсуство непријатних искустава као што су бол, патња, страх, стрес, болести и повреде;
4. **држање животиње** јесте смештај, чување, нега и брига о животињама, осим репродукције;
5. **животиња** јесте сваки кичмењак који је у стању да осети бол, патњу, страх и стрес;
6. **злостављање животиње** јесте свако поступање или непоступање са животињама којим се намерно или из нехата изазива бол, патња, страх, стрес, повреда, нарушава генетска целовитост животиње и изазива смрт и то:
  - физичко злостављање животиње којим се нарушава физичка целовитост
  - психичко злостављање животиње којим се нарушава њена психичка целовитост и које може изазвати или изазива поремећаје у понашању
7. **изгубљена животиња** јесте животиња која је напустила власника, односно држаоца, без његове воље и коју он тражи;
8. **напуштена животиња** јесте животиња која нема дом или која се налази изван њега и лишена је бриге и неге власника, односно држаоца и коју је он свесно напустио;
9. **кућни љубимац** јесте свака животиња која се држи ради дружења;
10. **лишавање животиње живота** јесте поступак којим се животињи одузима живот на начин који изазива тренутну смрт;
11. **прихватилиште за животиње** јесте објекат који служи за привремени или трајни смештај напуштених и изгубљених животиња и помоћ и бригу о напуштеним и изгубљеним животињама;
12. **стерилизација** је хируршки захват, који изводи ветеринар, а подразумева овариохистеректомију женки и кастрацију мужјака, а примењиваће се у терапеутске сврхе и у сврху контроле популације;
13. **обележавање и регистрација животиња** јесте поступак означавања животиња на трајан начин ради идентификације, регистрације и прикупљања свих података у јединствен информационалном систем;
14. **објекат** јесте грађевинска целина или простор за узгој, држање, лечење, репродукцију животиња, одлагање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, који у погледу изградње, опреме, ветеринарско-санитарних и других услова, а у зависности од врсте делатности која се у њима обавља, испуњава прописане услове
15. **превоз животиње** јесте сваки утовар, претовар, превоз и истовар животиње у јавном превозу, превозу за сопствене потребе и превозу за личне потребе;
16. **превозна средства** јесу средства друмског, железничког, ваздушног и водног саобраћаја, која се користе за превоз животиња;
17. **споредни производи животињског порекла** који нису намењени за исхрану људи јесу лешеве животиња, труп, делови трупа животиња, саставни делови тела животиња, производи животињског порекла и храна животињског порекла који нису намењени и безбедни за исхрану људи, стајњак и отпад из објеката у којима се припрема храна за исхрану људи.

### 3. ЦИЉ ПРОГРАМА

Програм хуманог решавања проблема напуштених животиња подразумева активно учешће свих чланова друштва у ланцу хуманог решавања овог проблема.

**Главни циљ** свих активности је смањење популације напуштених животиња, па самим тим и отклањање негативних последица њиховог присуства на улици. Реализација овог Програма гарантује успостављање минималног броја напуштених животиња на улицама чиме се избегавају теже последице по грађане и напуштене животиње. Циљеве Програма је могуће остварити једино у сарадњи владиног и невладиног сектора (државних органа са једне и удружења грађана као и самог грађанина са друге стране).

**Основни циљ** Програма је **смањење популације напуштених паса и мачака** на јавним површинама Општине Житиште. Реализацијом овог Програма успоставља се минималан и контролисан број напуштених паса и мачака на јавним површинама, чиме се избегавају непријатности и теже последице по грађане и саме животиње.

**Контрола популације напуштених паса и мачака** се превасходно постиже заустављањем њеног даљег раста, спровођењем мера масовне стерилизације и планским збрињавањем у прихватилиштима, али и промовисањем и стимулацијом стерилизације власничких паса и мачака, у складу са позитивним правним прописима, те мерама против напуштања животиња (трајно обележавање-чиповање и регистрација власничких паса и мачака, едукација власника о одговорном власништву и законским обавезама, кажњавање неодговорних власника).

**Изградња система** за трајну контролу и праћење смањења броја напуштених паса и мачака, са активним и одговорним учешћем свих друштвених чинилаца.

У хуманом решавању проблема напуштених животиња учествују:

1. **Централна власт – Органи Републике Србије и АП Војводине** (доношење свих потребних закона, подзаконских аката и правилника као и мера и субвенција локалним властима и грађанима, тј. помоћ у процесу решавања проблема напуштених животиња);
2. **Јединица локалне самоуправе** – Председник општине, Скупштина општине и Општинско веће;
3. **Инспекција** – Ветеринарска и друге надлежне инспекцијске службе (надзор над спровођењем закона и подзаконских аката);
4. **Ветеринарска служба** - праћење, заштита и унапређење здравља животиња на територији Општине;
5. **Локална удружења грађана за заштиту животиња**
7. **Медији** – подизање свести грађана о значају хуманог решавања проблема напуштених животиња и истинито и редовно информисање;
8. **Грађанин** – дужност сваког грађанина јесте да спречи и пријави све облике злостављања животиња и угрожавања њихових живота, здравља и добробити.

#### Општи циљеви:

##### 1. Смањење популације паса и мачка луталица

Смањење популације напуштених паса и мачака на територији Општине Житиште је и примарни циљ јединице локалне самоуправе. Начин на који ће се поступати са напуштеним животињама је прописан чланом 54. Закона о добробити животиња и на основу овог Програма контроле и смањења напуштених паса и мачака у односу на специфичност средине.

##### 2. Контрола постојеће популације паса и мачака

Постојећа популација паса и мачака на улицама наше Општине у највећој мери представља последицу неодговорног власништва и неодговорног понашања грађана и немања еколошке свести о одлагању органског отпада (секундарни извори хране). Такође треба напоменути да је број животиња релативан и да је веома тешко одредити тачан број стварно напуштених, јер постоји велики број власника паса који своје кућне љубимце свесно или несвесно пуштају без

контроле. Ово доприноси проблему нежељеног парења, а такође и повећава број инцидената у којима ови пси учествују (повећан број уједа паса).

### **3. Заштита здравља људи и животиња**

Заштите здравља људи и животиња су нераскидиво повезане. Узимајући у обзир бројна обољења који имају карактер зооноза (беснило, антракс, бруцелоза, ТБЦ, као и бројне екто и енто паразитозе), неопходно је вршити систематске контроле популације, како власничких, тако и напуштених животиња. Потребно је вршити и перманентне контроле зелених површина, пре свега у смислу провере инвадираности ових површина јајима и ларвама ендопаразита. Такође је неопходно уништавати и инсекте који су вектори разних обољења (крпељи, буве).

### **4. Промоција одговорног власништва и добробити животиња**

Имајући у виду да је одговорно власништво темељ решавања проблема напуштених паса и мачака, неопходно је снажном медијском кампањом, едукацијом, али појачаним и бескомпромисним мерама контроле и санкцијама, обезбедити смањење напуштања животиња. Континуирана акција у овом смислу би допринела буђењу свести међу власницима животиња, као и буђењу свести код осталих грађана о узроцима овог проблема.

### **5. Поштовање законских и подзаконских аката**

Јединица локалне самоуправе је у обавези пратити законску регулативу у овој области, као и усклађивати подзаконска акта са истим.

## **Специфични циљеви:**

### **1. Програм CNR (Catch-neuter-release) “Ухвати-стерилиши-пусти”**

Светска организација за здравље животиња препоручује да програми контроле бројности популације уличних животиња морају да се заснивају на хуманим методама, пре свега стерилизацији/кастрацији.

Програм “Ухвати-стерилиши-пусти” (CNR, catch-neuter-release) је метод који је уведен као хумана алтернатива еутаназији, а за ограничавање бројности популације уличних паса и мачака. Програм који подразумева стерилизацију/кастрацију и вакцинацију након чега се уличне животиње враћају на станиште где настављају да живе под заштитом старатеља показао је резултате. Због динамике популације неопходно је да се 70% паса у одређеном географском подручју стерилише у року од 6 месеци. Са 75% стерилисаних јединки, стопа раста популације постаје нула, након чега се број паса полако и природно смањује. Примена CNR програма за уличне псе и мачке показује да доследна примена овог програма (уз сузбијање узрока проблема-неодговорног власништва, едукацију и подршку медија) даје позитивне резултате смањивањем стопе раста уличне популације. Након стерилизације, све животиње су обележене, вакцинисане и регистроване. Грађани могу да пријаве долазак нових јединки, након чега и оне улазе у програм. Програм заснован на CNR мора да се спроводи доследно и упорно. Све стерилисане животиње морају да се враћају на станиште одакле су узете. Потребна је подршка медија који ће да промовишу програм и осигурају подршку грађана који могу да помогну служби зоохигијене да пронађу и ухвате псе и мачке који се крију и због тога не могу да буду стерилисани.

### **3. Едукација као специфичан циљ**

Пре свега треба да подстиче већу одговорност власника паса и мачака да би се смањила учесталост напуштања кућних љубимаца. Едукацију треба да спроводе стручњаци, али треба укључити и организације за заштиту животиња, ветеринаре, школе и медије.

Препоручује се одређивање координатор тог програма. У циљу едуковања становника треба организовати семинаре и лекције у школама; штампати летке и брошуре намењене одређеним циљним групама; подизати свест грађана путем штампе, билборда, радија и телевизије; организовати трибине (на пример у месним заједницама).

Резултати упорне примене програма за едукацију постају видљиви на три нивоа: грађани

усвајају знања и вештине; мењају се ставови; долази до промене у понашању према животињама. Поред едукације потребна је и ефикасна примена законских прописа и казни предвиђених законом.

#### 4. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ ЖИТИШТЕ

##### Административни и географски положај

Општина Житиште се налази у средњем Банату, на североистоку Републике Србије. Простире се на површини од 525 км<sup>2</sup>. На југозападу се граничи са подручјем града Зрењанина, на југу са општином Сечањ, на северозападу са општином Кикинда, на северу са општином Нова Црња и на истоку са Републиком Румунијом. Седиште општине је у Житишту



Општина има облик неправилног трапеза. делом општине протичу Стари Бегеј и Бегејски канал. Општина Житиште се налази у изразито равничарском подручју тако да се читава површина општине налази на око 80 m надморске висине. На простору општине се налази 12 насеља: Житиште, Банатски Двор, Банатско Вишњићево, Банатско Карађорђево, Торак, Нови Итебеј, Равни Тополовац, Српски Итебеј, Торда, Хетин, Честерег и Међа.

Општина Житиште је свој назив добила по једном од својих 12 насељених места, Житишту, које је уједно и седиште општине. Насеље се први пут спомиње 1319. године, под називом Сенђурађ и део је територије жупаније Кеве. Назив добија по оснивачу, породици Сентђерђи. У прошлости је имало више имена: Бегеј Свети Ђурађ, Бегеј Светог Ђурђа, Сенђурађ, Шенђурађ, Свети Ђурађ. Године 1947. име Шенђурађ, је промењено у Житиште, које општина и насељено место носе и данас.

Укупан број становника општине Житиште, по попису из 2011. године износи 16.786, што је у односу на 2002. годину пад од 3.613 становника, односно 17,71%. У поређењу са просеком на нивоу АП Војводине (5,67%) и Републике Србије (5,04%), овај пад је драматичан и представља један од кључних проблема општине.

Општина Житиште је мултинационална, вишејезична, мултиконфесионална заједница грађанки и грађана, чије је становништво груписано у дванаест насеља и исти број месних заједница.

Од укупног броја становника општине Срби чине око 62%, Мађари око 20%, Румуни око 8,4 и Роми око 5% док су остали у значајно мањем уделу, или по броју или по неопредељености. На територији општине у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо, латинично писмо, мађарски и румунски језик и њихова писма. Вишејезичност је заступљена у свим институцијама локалне самоуправе као и у школама и предшколским установама.

Према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2012. годину, општина Житиште спада у трећу групу, коју чини 47 изразито недовољно развијених јединица локалних самоуправа чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека. На економски развој општине Житиште утичу доминанте привредне гране - пољопривреда и прерађивачка



индустрија које формирају највећи део дохотка у општини. Мали је број или уопште нема привредних субјеката који се баве водопривредом, грађевинарством, саобраћајем и везама

Општина Житиште бележи пораст броја незапослених у последњој години, и то највише у категорији неквалификованих и квалификованих незапослених лица. Генерално гледано, евидентан је стални пад запослености, негативни прираштај, велике једностране миграције село-град високо образованих младих људи и радно способног становништва.

Пољопривреда је доминантна привредна делатност у општини Житиште. Општину карактеришу добри природни услови за пољопривредну производњу попут квалитетног земљишта, присуства водних ресурса, повољне климе итд. што је уз дугу традицију резултирало специјализацијом пољопривредне производње у општини. Просечан земљишни посед по газдинству у општини је нешто већи од 6 ha што је знатно изнад просека Републике Србије, међутим највећи број пољопривредних газдинстава има посед мањи од 5 ha. За преко 30% домаћинстава се може констатовати да су у процесу специјализације или су специјализована у пољопривредној производњи. У периоду 2007-2010. године се бележи додатни тренд укрупњавања земљишног поседа од скоро 30% по пољопривредном газдинству. Преовлађујуће земљиште у општини представљају ритска црница и смоница, ливадска црница и чернозем, док се на мањим површинама јављају слатине. Постојећа биљна структура, у којој готово да и нема шумских површина, се састоји скоро искључиво од ораничних површина, што условљава смањену количину падавина, жарка лета и хладне зиме, као и изражено негативно дејство ветрова. У општини се периодично од стране ловаца, риболоваца, еко покрета и сл. врше акције пошумљавања, међутим, присутне су и негативне тенденције попут уништавања постојећег зеленила и вештачких засада (паљење и сеча), лошег одржавања ветрозаштитних појасева итд. У наредном периоду се као један од приоритета намеће неопходност пошумљавања значајнијих земљишних површина, првенствено под садашњим пашњацима.

Готово свако место општине има специфичну производњу по којој је познато.

Производња и прерада живинског меса је карактеристична за Житиште и углавном се општина препознаје по производним погонима у живинарству. Банатско Карађорђево је познато по производњи семена луцерке и фабрици за прераду воћа, поврћа, лековитог и ароматичног биља која остварује значајан извоз, чак и на пробирљива тржишта попут САД. Равни Тополовац је познат по производњи пасуља; Торда по пластеничкој производњи поврћа; Банатски Двор и Торда по сточарској производњи; Хетин по ловном туризму; Српски Итебеј по производњи пекарских и месних производа, а Нови Итебеј по повртларству. Мале производње које представљају специфичност општине су органска производња, производња меда и печурака. Уз релативно незагађену животну средину, наведени ресурси пружају добре услове за мултифункционални развој пољопривреде.

Органски сертификовану производњу од 2007. године има једно газдинство. Органска производња је заснована на 0,15 ha. Реч је о мешовитој производњи која обухвата производњу воћа, поврћа, лековитог биља. Забележен је пораст производње поврћа у газдинствима по типу стакленика и то посебно у насељеним местима Српски и Нови Итебеј.

У општини се добри водни потенцијали не користе довољно за развој пољопривредне производње. Примарна каналска мрежа је изграђена, али се наводњавање примењује у занемарљивом проценту. Под системима за наводњавање се налази око 1.891 ha ораница што чини свега 3,92% од укупне пољопривредне површине. Капацитети каналске мреже пружају далеко веће могућности тако да би се њиховим ефикасним коришћењем могло покривати још око 4.000 ha. Проблем наводњавања у пољопривреди постаје врло изражен у последњих десетак година услед појаве честих суша и елементарних непогода. Уз потребе за наводњавањем, велике и значајне потребе се огледају и у одводњавању. У Општини је присутан висок ниво подземних вода и присутне су веће површине под депресијама услед чега се јављају честа плављења

пољопривредних површина. Део постојећих канала је загушен и не обавља своју функцију у потпуности.

На највећем броју пољопривредних газдинстава постоји ситна механизација која је, углавном застарела. У последње време са укрупњавањем земљишних поседа, рентирањем државног земљишта, као и појавом повољних кредитних линија и субвенција од стране државе долази до појачаног тренда замене постојеће механизације и набавке крупне специјализоване механизације. Велика газдинства имају потпуну механизацију, али средња и мања газдинства и даље немају потребну и адекватну механизацију.

У периоду последњих петнаест година у општини се повећао број говеда. Ово повећање је резултат добро субвенционисане подршке од стране државе и то посебно за уматичена грла. Свињарска производња доживљава значајне осцилације у броју јединки, тако да је то последица честих негативних ценовних дисбаланса који се огледају у ниским ценама, посебно товљеника и високим почетним улагањима, а пре свега хране.

За разлику од АП Војводине, овчарска и козарска производња у општини је доста заступљена.

По концентрацији живинарске производње Општина је далеко изнад просека АП Војводине и Републике Србије. Ниво живинарске производње зависи од тога да ли и којим

интензитетом раде прерадни капацитети у Општини. У Торку се налази инкубаторска станица за извођење једнодневних товних пилића чији капацитет је око 4 милиона једнодневних пилића годишње, али инкубатпрска станица не ради пуним капацитетом.

У општини нема регистрованих зелених пијаца, већ постоје само пијачна продајна

места. Откуп стоке врши кланица у Српском Итебеју. Сточних пијаца и званичних откупних места за стоку нема.

Посебну вредност општине представља простор између два Бегеја који се налази на УНЕСЦО листи међународно значајних влажних станишта која су заштићена по Рамсарској конвенцији. Рамсарска подручја у Србији представљају резервате природе. Ова влажна подручја представљају центре биолошке разноврсности и станишта разноврсне флоре и фауне, која су од суштинског значаја за опстанак ретких и угрожених врста птица које своја животна станишта налазе крај воде. У пределима поред Бегеја и бара расту врба, топола и трска. У барама се јављају бели и жути локвањ, водени трескот, дрезга итд.

Клима је степско-континентална са топлим летима и хладним зимама. Просечна годишња температура у општини је 11,1°C, али су током године присутне значајне температурне осцилације. Просечна количина годишњих падавина износи 574 мм<sup>2</sup>, и по овом параметру Општина Житиште припада сушним пределима Војводине. Регион се карактерише израженим ветровима од којих је најчешћи југоисточни (у периоду од новембра до краја априла), а најснажнији северозападни ветар. Услед недостатка шумских површина ветрови су у Житишту значајан узрок ерозије земљишта.

Најважнија саобраћајница која пролази кроз општину је деоница Државног пута I реда (магистралног пута) М -7, Нови Сад – Темишвар. Кроз општину пролази 27 км овог путног правца, међутим, проблем је што саобраћајница пролази кроз центар Житишта. У општини нема аутобуских станица, већ су постављена стајалишта. Временски интервали између аутобуских полазака су велики тако да је транспорт заснован на коришћењу првенствено путничких аутомобила, а у мањој мери у појединим деловима године користе се мотоцикли и бицикли.

Туризам као привредна делатност у великој мери је условљена бројним факторима који заједно представљају кључне предуслове његовог развоја. Туристичко-географски положај, инфраструктура и супраструктура, политичко-економска стабилност, климатске карактеристике, туристичке потребе, цене и услуге представљају само неке од њих које у великој мери диктирају ниво туристичке препознатљивости једне дестинације.

Пратећи досадашњи развој туризма у општини Житиште, може се уочити да исти није на задовољавајућем нивоу, мада постоје услови његовог унапређења. Потенцијали исказани кроз природне и друштвене вредности овог подручја могу се туристички валоризовати само планским и системским деловањем свих чинилаца који играју одређену улогу у туристичком развоју. То подразумева сарадњу државних и локалних институција, стручних организација из области туризма, као и невладиног сектора и појединаца који могу допринети или допринесе развоју и промоцији туристичких потенцијала општине Житиште. Као основ било каквог туристичког развоја у општини Житиште, неопходно је доношење стратешки непоходних планских докумената и реализација оних мера без којих није могуће говорити о туристичком развоју општине на дужи период. Без јасно утврђених правила и стандарда, сваки покушај креирања туристичког производа општине Житиште наићи ће на препреке које ће тешко бити превазиђене.

Туристички потенцијали и туризам општине Житиште се могу класификовати у неколико категорија:

- 1) Природне вредности
- 2) Културно-историјски објекти
- 3) Рурални туризам
- 4) Верски објекти
- 5) Манифестације
- 6) Лов и риболов
- 7) Спортско-рекреативни туризам
- 8) Угоститељство и гастрономска понуда
- 9) Остали видови туризма (транзитни, омладински, наутички туризам....)

У својој комуникацији са окружењем, а пре свега са грађанима и потенцијалним инвеститорима, Општина Житиште се поставила крајње транспарентно. У ту сврху, израђена је званична Интернет презентација на адреси: [www.zitiste.org](http://www.zitiste.org). Презентација је порталског карактера и богатог је садржаја. На њој су доступне све актуелне информације у вези са радом локалне самоуправе и уопште дешавањима на територији општине, најважнија документа и др. У посебним рубрикама налазе се делови: О општини; Локална самоуправа; Одељења; Сервис грађана; Месне заједнице; Обавештења; Контакт.

Посебно треба издвојити рубрику Сервис грађана, у оквиру које су посетиоцима доступни разни сервиси Општине, као што су: Виртуелни матичар, Бирачки списак, Систем 48, ГИС – Житиште, Јавне набавке и др.

Сервис Виртуелни матичар омогућава грађанима који су уписани у матичне књиге које се воде за матично подручје Житиште, да путем Интернета наруче и на кућну адресу добију изводе из матичних књига.

Сходно мултиетничности општине, као и настојањима да се привуку страни инвеститори, презентација је доступна на 7 језика и то: српском, енглеском, немачком, мађарском, румунском, италијанском и руском.

❖ *Подаци преузети из Ревизије Стратегије одрживог развоја општине Житиште са Акционим планом за 2018. – 2020.*

## **5. ОСНОВЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА**

### **• Законска регулатива**

Основе за реализацију Програма чини законска регулатива која прописује ефективне, превентивне мере које се односе на: регистрацију и обележавање паса, вакцинацију, одговорност власника, забрану напуштања кућних љубимаца и поступке са напуштеним животињама.

### **• Законски оквир**

Проблематика којом се бави овај Програм регулисана је или има додирних тачака са низом законских аката:

- a. Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/2006)
- b. Закон о ветеринарству („Службени гласник РС“, број 91/2005, 30/2010, 93/2012, 17/2019 и други закон)
- c. Закон о добробити животиња („Службени гласник РС“, број 41/2009)
- d. Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/2004, 36/2009 и др. закон, 72/2009 и др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон)
- e. Кривични законик („Службени гласник РС“, број 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019)
- f. Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, број 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018)
- g. Закон о јавном реду и миру („Службени гласник РС“, број 6/2016 и 24/2018)
- h. Закон о комуналним делатностима („Службени гласник РС“, 88/2011, 104/2016 и 95/2018)
- i. Статут Општине Житиште („Службени лист Општине Житиште“, број 10/2019)
- j. Одлуке Скупштине Општине Житиште које регулишу предметну област:
  - Одлука о начину држања домаћих животиња на територији Општине житиште („Службени лист Општине Житиште“, број 7/2010 и 34/2017)
  - Одлука о обављању комуналне делатности зоохигијене („Сл.лист општине Житиште“, бр.23/16, 5/17, 34/17, 35/2019, 35/20);

Правни основ за доношење овог Програма је члан 54. Закона о добробити животиња („Сл. гласник РС“, бр. 41/09), којим је прописана дужност органа јединица локалне самоуправе да израде и спроводе програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака према специфичностима средине, Статут општине Житиште („Сл. лист општине Житиште број 10/2019), као подзаконски акт који утврђује надлежност општине да донесе овај Програм.

#### • Локална самоуправа

Локална самоуправа је у обавези да донесе програме и акционе планове за решавање проблема напуштених животиња.

Важећи законски прописи предвидели су и друге обавезе локалне самоуправе, и то:

- Локална самоуправа дужна је да на својој територији организује зоохигијенску службу.
- Локална самоуправа је дужна да за послове нешкодљивог уклањања лешева животиња има изграђен објекат за сакупљање лешева животиња.
- У објекту за сакупљање лешева животиња локална самоуправа може сакупљати и друге споредне производе животињског порекла.
- Локална самоуправа која није организовала зоохигијенску службу дужна је да до њеног организовања обезбеди финансирање уклањања лешева.
- Органи јединица локалне самоуправе прописују место и начин извођења кућних љубимаца, а нарочито паса и мачака на јавне површине.
- Орган јединице локалне самоуправе дужан је да обезбеди прихватилиште ако на својој територији има напуштених животиња.
- Орган јединице локалне самоуправе дужан је да обезбеди прикупљање, превоз и збрињавање напуштених и изгубљених животиња, као и да им пружи помоћ, бригу и смештај у прихватилиште у складу са законом.
- Орган јединице локалне самоуправе дужан је да напуштеним и изгубљеним животињама које су болесне или повређене обезбеди одговарајућу ветеринарску помоћ, а да за неизлечиво болесне или повређене животиње обезбеди лишавање живота у складу са овим законом

У прихватилиште које обезбеђује орган јединице локалне самоуправе смештају се:

- 1) напуштене и изгубљене животиње;
- 2) животиње чији власници, односно држаоци, не могу више да се брину о њима;
- 3) животиње које Министарство одузме власницима, односно држаоцима;
- 4) животиње које су у опасности.

Власник, односно држалац који изгуби животињу дужан је да тај губитак без одлагања, а најкасније у року од три дана од дана губитка животиње, пријави надлежном органу јединице локалне самоуправе и ветеринарској служби.

#### • Зоохигијеска служба и прихватилиште

Одредбама закона прописани су послови, као и обавезе зоохигијенске службе и власника прихватилишта:

- Зоохигијенска служба обавља следеће послове:
  - 1) хвата и збрињава напуштене животиње у прихватилишта за животиње;
  - 2) нешкодљиво уклања лешеве животиња са јавних површина и објеката за узгој, држање, дресуру, излагање, одржавање такмичења или промет животиња;
  - 3) транспорт или организовање транспорта лешева животиња са јавних површина и објеката за узгој, држање, дресуру, излагање, одржавање такмичења или промет животиња до објекта за сакупљање, прераду или уништавање отпада животињског порекла на начин који не представља ризик по друге животиње, људе или животну средину.
- Власници и држаоци животиња дужни су да пријаве угинуће животиње зоохигијенској служби и да се придржавају свих упутстава које је ова служба издала у вези са одлагањем лешева.
- Зоохигијенска служба је дужна, када је то потребно, да обезбеди превоз леша са места угинућа до објекта за преглед лешева или за сакупљање, прераду или уништење, као и да обезбеди дезинфекцију места угинућа, возила и опреме.
- Прихватилиште за напуштене животиње мора испуњавати услове за заштиту добробити животиња у погледу простора за животиње, просторија и опреме, у складу са законом и мора бити уписан у Регистар објеката који води Министарство, у складу са законом којим се уређује ветеринарство.
- Лица која раде са животињама у прихватилишту, морају бити обучена за добробит животиња.
- Власник прихватилишта, дужан је да пре уписа у Регистар објеката Министарству достави доказ да је обезбедио:
  - 1) финансијска средства за несметани рад;
  - 2) спровођење здравствене заштите животиња;
  - 3) одговарајући простор за смештај животиња на начин који ће обезбедити добробит животиња и неће нарушити јавни ред и мир;
  - 4) лица која су обучена за поступање са животињама.
- Власник прихватилишта, одговоран је за живот, здравље и добробит животиња у прихватилишту.
- Власник прихватилишта, дужан је да се о кућним љубимцима у прихватилишту брине са пажњом доброг домаћина.
- Власник прихватилишта, дужан је да води евиденцију о животињама и да ту евиденцију чува три године.
- Власник прихватилишта је дужан да:
  - 1) прима пријаве о напуштеним животињама и да обезбеди збрињавање сваке напуштене животиње, у складу са овим законом;
  - 2) обезбеди спровођење мера превентивне здравствене заштите животиња и потребну помоћ животињама од стране ветеринара;
  - 3) брине о проналажењу власника, односно држаоца животиња;

4) врати власнику, односно држаоцу, на његов захтев, животињу у року од 15 дана од дана смештаја у прихватилиште;

5) припреми план збрињавања животиња у случају затварања прихватилишта или елементарних непогода.

- Животиња која је смештена у прихватилиште може се поклонити ако је власник, односно држалац не преузме у року од 15 дана од дана смештаја у прихватилиште.
- Власник прихватилишта које обезбеђује орган јединице локалне самоуправе дужан је да сарађује са надлежним ветеринарским службама и организацијама за заштиту животиња, као и да редовно обавештава јавност и друге власнике прихватилишта о животињама које се налазе у прихватилишту.
- Ако се животињи у року од најмање 30 дана од дана смештања у прихватилиште које обезбеђује орган јединице локалне самоуправе не пронађе власник, односно ако се не збрине на други начин, са животињом се поступа у складу са програмом контроле и смањења популације напуштених паса и мачака.
- Трошкове збрињавања напуштених животиња сноси власник, односно држалац животиње, а ако је непознат трошкове збрињавања животиње сноси власник прихватилишта, односно буџет.

#### • Инспекцијски надзор

Инспекцијски надзор у области ветеринарства и заштите добробити животиња врши Министарство преко ветеринарских инспектора. Инспекцијски надзор у области држања домаћих животиња на територији локалне самоуправе врше инспектори за комуналне делатности и за заштиту животне средине.

## 6. РАЗЛОЗИ ЗА ПРИМЕНУ ПРОГРАМА

Овај Програм је настао као резултат неслагања са досадашњим начином решавања проблема напуштених животиња. Циљ је хуманији и савременији приступ решавању овог проблема, у складу са важећом законском регулативом. Здравствени, хигијенски, еколошки, естетски али и социјални разлози су опредељујући фактори за решавање проблема прекобројности паса луталица.

Нерешавањем ових проблема настају тешко исправљиве штете и проблеми.

Основни разлози за примену програма су:

· **СОЦИЈАЛНО-БЕЗБЕДНОСНИ** - смањење напада на грађане као и узнемиравање јавног реда и мира.

*Материјалне штете* - нападом на људе и животиње пси наносе материјалне штете.

*Саобраћајни удеси* - велики број саобраћајних удеса управо су изазвани неконтролисаним кретањем паса по саобраћајницама.

· **ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНОСТ**- У Србији постоји хиљаде нападнутих грађана од стране напуштених паса који помоћ траже у ординацијама или болницама. Трошкови пословања прихватилишта и зоохигијенске службе временом би се вишеструко исплатили – наспрам трошкова које би локална самоуправа морала да плати у случају одштетних захтева грађана. *Агресивност и уједљивост* - пси луталице своју агресивност углавном испољавају према псима познатих власника, али су и чести напади на људе. Подаци казују да од укупног броја напада на човека 30% потиче од паса луталица.

· **ЗДРАВСТВЕНИ** – спречава се ширење и преношење заразних болести као и болести које су заједничке људима и животињама (зоонозе). Према препорукама Светске здравствене организације и Савета Европе, посебан значај се придаје сузбијању следећих зооноза:

- rabies (бесноћа, беснило) и

- echinococcus.(паразитско оболење).

*Болести* - пси су директни извори и преносиоци разних инфективних паразитских болести заједничких за животиње и човека (беснило, ехинококоза, токсоплазма, аскаридоза, демодикоза, пантљичара, шуга, крпељи, буве итд.).

· **ХИГИЈЕНСКО-ЕКОЛОШКИ** – спречава се растурање чврстог отпада и смећа из контејнера, канти и депонија, избегава се прљање улица, јавних површина и дечијих игралишта.

*Бука* - лавез паса достиже вредности између 80 и 120 dB.

*Прљање јавних површина* - пси преко урина и измета загађују јавне површине и преносе паразите и микроорганизме.

*Непријатни мириси* - разна кожна обољења, прљава длака и кожа као и измет и урин извор су непријатних мириса.

· **ЕСТЕТСКИ** – лепши изглед насељених места, како за грађане тако и за туристе.

· **ХУМАНИ ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА** - хумано поступање са животињама је мера у интересу и људи и животиња.

*Примарно предаторство* - пси луталице нападају и убијају ситне дивље и домаће животиње.

*Секундарно предаторство* (стрвинарство) - пси луталице лишени бриге и надзора налазе извор хране у лешинама уинутих животиња чијим развлачењем шире заразне болести.

*Компетенција за отворен простор* - пси луталице настајују и заузимају јавне површине и нападом на псе познатих власника штите своје станиште

· **ЕДУКАТИВНИ** – организовањем зоохигијнск службе и изградњом објекта, привременог, прихватилишта наша Општина добија нови простор за разне едукативне програме намењене подизању укупне свести грађана, нарочито деце о проблемима напуштених животиња.

Због свега наведеног, кључне превентивне мере за смањење популације паса и штета које оне наносе су:

1. примена важећих Законских решења,
2. увођење стимулативних мера за стерилизацију, вакцинацију и обележавање паса,
3. сагледавање могућности за изградњу прихватилишта на својој територији,
4. подизање радних капацитета Служби.

Применом ових одредби у пракси, стичу се услови за санкционисање несавесних и неодговорних власника кућних љубимаца, који продукују проблем. Такође је потребно повећати хигијену у насељеним местима, како би се смањила могућност прехрањивања напуштених паса на улици који могу да буду агресивни, што је потенцијална опасност за људе, децу и домаће животиње.

Локална самоуправа, свесна своје одговорности и законске обавезе када је у питању решавање ове проблематике сагледавајући целокупну палету могућих решења, а у циљу да се понаша одговорно и тако утиче на смањење и контролу бројности напуштених животиња, као први корак израдила је овај Програм и потрудиће се да исти у пракси спроведе у складу са специфичностима средине.

## 7. САДАШЊЕ СТАЊЕ

Један од водећих комуналних проблема наше општине је велики број напуштених животиња, првенствено паса и мачака. Садашње стање решавања проблема је неодрживо и незадовољавајуће. Досадашњи начин уклањања животиња са улица, упркос великим напорима није дао очекиване резултате. Број луталица у одређеним периодима повећавао се због разних узрока: обавезна вакцинација против беснила, штењење керуша, немогућност даљег држања, храњења... Када се напуштена животиња и ухвати, власнику је немогуће ући у траг, пси и мачке нису обележени, законодавна политика је блага и неефикасна. Овакав начин рада отклањао је само последице, а узроци проблема су и даље остали нетакнути.

Основни разлог настанка и сталног увећавања овог проблема је неодговорно власништво и законска регулатива која исто не кажњава. Полазећи од извршених анализа и утврђених околности и чињеница, постојеће стање карактеришу следећи проблеми:

**1. Непοштовање важећих прописа** који се односе на држање и заштиту домаћих животиња, посебно „кућних љубимаца“, односно неизвршавање обавеза власника паса и мачака и неадекватна контрола спровођења прописа. Проблеми који се намећу у овом тренутку слични су проблемима из претходних периода, а односе се пре свега на мере спровођења позитивних правних прописа у свакодневnoj пракси. До скора, недостатак адекватних законских и подзаконских оквира није пружао јединици локалне самоуправе велики степен самосталности у спровођењу истих.

**2. Непостојање јединственог регистра власника и држалаца паса и мачака**, као и одговарајућег начина обележавања, односно идентификације и регистрације паса и мачака познатих власника (Светска здравствена организација је утврдила да величина популације паса у свету износи 10% популације становника, а да од тог броја 75% чине невластички пси).

**3. Немарност грађана у погледу начина и места одлагања отпадних материја** које могу послужити као храна напуштеним псима и мачкама, а чиме се обезбеђују услови за њихов опстанак и одржавање. На популацију паса и мачака који живе на улици утиче више фактора, од којих су најважнији следећи: доступност воде и хране, постојање склоништа, као и понашање људи и њихови ставови. Грађани који својом вољом хране напуштене псе и мачке на јавним површинама подстичу се да за храњење бирају адекватна места и да притом не стварају комунални неред.

**4. Власници паса** показују изразити немар и незаинтересованост да поштују обавезе у погледу начина извођења паса или забране њиховог увођења на одређене површине и објекте, као и обавезе да површине које пас загади без одлагања очисте.

**5. Не постоји јединствена база података** о стерилисаним псима и мачкама познатих власника, као што недостају и подаци о укупном броју паса и мачака познатих власника, њиховој расној, полној и старосној структури;

**6. Стерилизација** напуштених паса и мачака на територији општине није се обављала на систематски и организован начин због недостатка јединствене базе података о укупном броју стерилисаних напуштених паса на територији целе општине.

**7. Низак општи образовни ниво и свест грађана** у погледу епидемиолошких, епизоотиолошких, еколошких и естетских проблема проузрокованих неодговарајућим начином држања паса и мачака или одлагањем органских отпадних материја и присуством напуштених паса.

Степен општег образовања широке популације грађана врло тешко се мења, међутим присуством ове теме у медијима широка популација се усмерава на проблематику примећено је да долази до повећања броја интервенција после сваког гостовања надлежних на телевизији или радију. Поред едукације грађана која подразумева и обраћање путем медија, примена санкција према неодговорним појединцима имаће највећи утицај на промене у ставовима и понашању грађана.

**8. Од 2006. године, уведен је систем трајног обележавања паса микрочиповањем.** Овај систем је веома једноставан, није болан и осим у ретким случајевима, трајног је карактера. Одређени број напуштених паса који живе на улици регистрован је на појединце и удружења и регистрован у бази власничких паса.



9. Не постоје уређени подаци о ветеринарским организацијама (ветеринарске амбуланте, станице) које су спремне да се укључе у решавање проблема напуштених паса и мачака применом програма стерилизације.

10. Није обављено **истраживање јавног мњења** у односу на присуство напуштених паса и мачака, као и проблеме и последице њиховог задржавања на јавним градским и сеоским површинама.

11. Не постоји **јединствени центар за оглашавање** власника изгубљених паса и мачака и других потребних информација.

## **8. ПРЕДЛОГ НАЧИНА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА**

Реализација Програма се спроводи кроз неколико фаза који се могу третирати као низ појединачних пројеката којима мора да претходи усвајање одређених аката органа општине, као и синхронизација у раду надлежних служби на територији општине и заинтересираних невладиних организација.

Пројекти кроз чију реализацију ће се спроводити Програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака на територији општине Житиште су:

1. Разматрање идеје о изградњи или адаптацији простора за прихватилишта, едукација потребног кадра за послове прихватилишта
2. Пројекат информисања и едукације грађана;
3. Пројекат масовног третмана паса и мачака луталица:
  - a. Идентификација,
  - b. Стерилизација,
  - c. Удомљавање,
  - d. CNR програм (ухвати, стерилиши, пусти),
  - e. Сарадња,
  - f. Еутаназија;
4. Санкционисање неодговорних грађана;
5. Доношење нових општинских прописа који регулишу ову правну област.

### **8.1. Разматрање идеје о изградњи или адаптацији простора за прихватилишта, едукација потребног кадра за послове прихватилишта**

На основу члана 66. Закона о добробити животиња („Сл. гласник РС“, бр. 41/09) орган јединице локалне самоуправе је у обавези да обезбеди прихватилиште ако на својој територији има напуштених животиња. Прихватилиште треба да буде смештено на ограђеној, незагађеној и безбедној парцели на самом ободу највећег насељеног места у општини. Изградња или адаптација објекта подразумева одабир најбоље локације, која је инфраструктурно опремљена (вода, струја, пут), затим израду пројектно техничке документације за изградњу Прихватилишта, набавку свих дозвола за изградњу и на крају добијање употребне дозволе за рад, као и дозволе од стране надлежног Министарства. За општине које имају до 50 000 становника треба изградити прихватилиште капацитета до 150 паса, на површини од 0,4 - 0,5 ha. Централни објекат или централна зграда је подељена на неколико просторија: амбуланту (просторију за ветеринарске прегледе, обележавање паса, стерилизацију...итд), просторију за запослене раднике, канцеларију са

архивом, купатило, оставу за храну, оставу за алат, просторију за кување, купатило за животиње, надстршеницу или гаражу за аутомобил... Унутар ограђеног простора по коме се пси могу слободно кретати мора постојати довољан број кућица за псе у које се они могу безбедно склонити у случају невремена. У ту сврху треба да буде изграђен и изванредан број боксова од којих су неопходни боксови за: новопридошле псе (карантин), женке са кућићима, агресивне животиње и болесне животиње. Псе у Прихватилиште доносе радници који редовно и плански

обилазе територију Општине, али и излазе у акције хватања по позиву грађана, инспекције и полиције. Врло често напуштене псе у Прихватилиште доносе и сами грађани....Уколико капацитет Прихватилишта дозвољава прихват паса из домаћинства се врши уз одговарајућу накнаду. Ако је капацитет Прихватилишта попуњен прихват паса из домаћинства се врши по принципу листе чекања. По доласку у Прихватилиште пас треба да буде прегледан од стране ветеринара, обележен, вакцинисан, очишћен од паразита у року од 72 сата. Такође, пас треба да буде административно заведен: фотографисан, добија свој картон у коме су убележни основни подаци о месту са којег је пас доспео у Прихватилиште, подаци о његовим личним особинама и број чипа. Ако се након неколико дана не уоче сметње у понашању новопридошлог пса исти се пушта из карантина у велико двориште заједно са осталим псима. У случају да се нико од грађана није јавио у Законом предвиђеном року пас се стерилише/кастрира како не би дошло до неконтролисаног размножавања у самом Прихватилишту. Боравак, односно задржавање паса у Прихватилишту је веома различито. Неки пси остају у Прихватилишту годину дана или дуже, док се за већину налази нови власник у краћем временском року. Одрасли пси се у Прихватилишту хране два пута дневно, а штенци у зависности од узраста и до четири пута дневно. Прихватилиште мора бити под сталним надзором свих 24 сата. Удомљавање здравих, обележених, вакцинисаних и стерилисаних паса из Прихватилишта је веома важна мера смањења популације напуштених животиња и обезбеђује потребан простор у Прихватилишту за нове напуштене псе. С тога, сарадња са удружењима за заштиту животиња мора бити на највишем нивоу како би информисање грађана о могућностима удомљавања паса из Прихватилишта дало очекивани ефекат.

Обука и заштита - Лица која раде са животињама у прихватилишту, морају бити обучена за добробит животиња.

## **8.2. Пројекат информисања и едукације грађана**

Циљеви образовања и информисања су упознавање власника животиња, као и грађана са особинама и потребама животиња, сопственим мотивима држања животиња, законским обавезама власника животиња. Поред тога грађанство се мора упознати са елементима Програма контроле и смањења популације напуштених животиња у циљу бољег разумевања права и одговорности свих учесника у ланцу решавања проблема, а нарочито обавеза власника односно држаоца животиње.

Медији имају важну улогу у едукацији и подизању свести грађана о проблему напуштених животиња, редовном истинитом информисању и промоцији хуманијег односа према животињама. Унапређење јавне свести кроз едукацију и подизање нивоа информисања шире јавности путем сталне медијске кампање чији је акценат на принципима заштите добробити животиња, гарантује да ће многе генерације имати другачији однос према овом проблему. Кроз образовне програме и јавне кампање потребно је упознати јавност са начинима и условима држања кућних љубимаца, њиховим биолошким особинама, понашањем и потребама, користима које човек има од њих као и са обавезама и одговорностима које човек има према њима, другим људима и животном средином.

Едукација може да се спроводи на најразличитије начине: волонтери могу да организују акције у којима би ишли од куће до куће, делили информативни материјал о стерилизацији и разговарали с грађанима. Информативни материјали морају да буду доступни и у свим ветеринарским установама, и другим установама у које одлазе грађани. Деца морају од шесте године живота да пролазе кроз програме едукације у којима уче да не смеју да изазивају уличне псе на било који начин.

## **8.3. Пројекат масовног третмана паса и мачака луталица**

- **Идентификација** - Регистрација и обележавање свих кућних љубимаца је кључна превентивна мера, којом је олакшан надзор над њиховим кретањем, трговином, превозом, односно проналажењем изгубљених, напуштених и отуђених љубимаца. На тај начин сваки пас би био евидентиран и знао би се његов власник.

- **Стерилизација** - Стерилизација као метод представља најефикаснију меру којом се смањује број луталица, регулише бројност популације у прихватилиштима, као и неконтролисана репродукција напуштених паса. Обавеза је да свака јединка у прихватилиштима мора бити стерилисана, као и свака јединка која напушта прихватилиште. Стерилизација је рутинска хирушка интервенција која траје само 15 минута и пас је способан да се врати кући већ после сат времена. Потпуни опоравак траје од 7-10 дана код женке односно од 3-5 дана код мужјака. Поред стерилизације напуштених животиња пожељно је промовисати и стерилизацију паса и мачака познатих власника. Иако најефикаснија метода у сузбијању популације напуштених животиња - стерилизација није довољно прихваћен метод од стране грађана због недовољне информисаности и предрасуда. Континуираном едукацијом и бољим информисањем грађана повећава се свест о значају и улози стерилизације у решавању овог проблема. На овај начин се стичу услови да се проблем смањења бројности популације напуштених животиња на најхуманији начин реши. Спречавање размножавања животиња смањује проблеме рађања, здравствене проблеме и еколошке проблеме – смањује трошкове контроле прекобројности у будућности. Стерилизација и кастрација су темељ сваког ефикасног програма контроле прекобројности.

- ПРИМЕР:

Нестерилисани пси ће скоро три пута чешће ујести од стерилисаних паса.

Нестерилисани пси извршили су 95% тешких повреда.

Женка окоти 2 до 8 штенаца или мачића, 2 пута годишње, (на улици од тога преживе прву годину само 2.8 јединки по окоту), што код кућних јединки чини:

- 1 године: 12 јединки
- 2 године: 67 јединки
- 3 године: 367 јединки
- 4 године: 2 107 јединки
- 5 године: 12 288 јединки
- 6 године: 67 000 јединки.

Нискобуџетним стерилизацијама удвостручава се број власника који стерилишу животиње.

Број јединки које пристижу у прихватилишта се преполовљава.

Студије показују да 30-60% нестерилисаних љубимаца бива напуштено или се изгуби.

Нестерилисане јединке беже из домаћинства на улицу да би се париле.

Нестерилисане јединке беже када осете мирисе женки у полном циклусу.

- **Удомљавање** - Удомљавање, поклањање и проналажење изгубљених животиња представља најхуманији начин збрињавања напуштених животиња. Све животиње које се дају на удомљавање морају бити вакцинисане, стерилисане и обележене. Удомљавање је поступак проналажења новог власника за пса који се налази у Прихватилишту. Након одабирања пса, попуњава се уговор о удомљавању, који је потписан од стране новог власника и одговорног лица које управља Прихватилиштем. Пси из Прихватилишта се удомљавају очишћени од паразита, вакцинисани, обележени и стерилисани, како би се смањила могућност даљег неконтролисаног размножавања паса у домаћинству.

- **CNR програм (ухвати, стерилиши, пусти)** - У срединама у којима је број паса луталица велики, неопходно је применити твз. ЦНР програм – „Catch, Neuter, Release" („ухвати, стерилиши, пусти"). У срединама као што је наша општина, једноставно уклањање животиња са улица не представља ефикасан начин смањења њиховог броја. На локалитетима са којих су уклоњени пси досељавају се нови, јер су за уклоњеним животињама остали слободни извори хране. На тај начин, веома брзо, већ после три месеца, локалитет са којег су уклоњене луталице насељава исти број животиња. Насупрот томе, CNR програмом прво се стабилизује бројност луталица, а потом постепено долази до смањења њиховог броја путем смањења капацитета станишта, а и спречавањем настанка нове генерације луталица. CNR програм се укратко своди на хватање луталица, стерилизацију, вакцинацију против беснила, третман против ектопаразита и ектопаразита, обележавање и враћање здравих, неагресивних и неуједљивих животиња на подручје на којем су ухваћени, осим на локације дечијих вртића, школских дворишта и болница. Повратак животиња мора бити спроведен најдаље у року 10 – 15 дана од дана хватања. CNR програм је ефикасна прелазна мера чији је циљ да заустави даљи пораст популације, као и

долазак нових луталица на слободне изворе хране. С обзиром да се ове животиње не могу размножавати, њихова популација се постепено смањује.

- **Сарадња** - За све учеснике у ланцу решавања проблематике паса луталица, и преузимање одговорности за свој део извршења програма потребна је добра комуникација. У циљу што боље координације и сарадње свих служби на локалном нивоу, потребно је извршити умрежавање, односно информативно повезивање свих месних заједница, школа, јавних предузећа, НВО, ветеринарских служби, инспекцијских служби, полиције са Прихватилиштем, односно Инфо службом која у њему професионално ради на информисању јавности. Надлежне службе и ветеринари морају да промовишу одговорно власништво. Ветеринари су веома важан чинилац у процесу решавања проблема уличних животиња и они морају да буду едуковани у том смислу. Они могу да утичу на власнике паса и мачака да се одговорно понашају према њима и да их стерилишу, вакцинишу и обележе. Такође, ветеринари треба да обавештавају грађане о законским одредбама јер су у директном контакту с њима. Приватне ординације треба подстицати да повремено обављају бесплатне стерилизације, или по нижим ценама, јер ће на тај начин да допринесу решавању проблема, а с друге стране и сами ће остварити корист јер ће то бити један вид рекламе за њихове ординације.

- **Еутаназија** - Еутаназија је најнеефикаснија мера контроле. Спроводи је искључиво ветеринар над агресивним и неизлечиво болесним животињама у складу са Законом о добробити животиња. По Закону о добробити животиња („Сл. гласник РС“, бр. 41/09), животиња се може лишити живота на хуман начин, ако:

1. је повређена, неизлечиво болесна, телесно деформисана или на други начин патолошки онеспособљена тако да опоравак није могућ, а живот за њу представља бол, патњу, страх и стрес;

2. је достигла старост па јој отказују основне животне функције;

3. се користи за исхрану људи;

4. се користи у начуноистраживачке и биомедицинске сврхе, у складу са овим законом;

5. се лишавањем живота спречава ширење, односно ако се сузбијају и искорењују заразне болести, у складу са законом којим се уређује ветеринарство;

6. животиња не може да се прилагоди условима смештаја, а њено пуштање на слободу представља опасност за људе, друге животиње и животну средину;

7. је у питању уништавање штетних глодара;

8. је неопходно контролисати бројност популације одређене врсте дивљих животиња, у складу са посебним прописима;

9. је лишавањем животиње живота од веће користи за њену добробит него што су патње од даљег живота, у складу са мишљењем ветеринара.

Лишавањем животиње живота обавља се на хуман начин који проузрокује тренутну и сигурну смрт. Лишавањем животиње живота на хуман начин мора се обављати уз претходно омамљивање животиње, осим код принудног лишавања живота ради прекида патње и бола насталог услед патолошког стања, повреде или заразне болести. Животињу може лишити живота само ветеринар или ветеринарски техничар под надзором ветеринара или друго обучено лице под надзором ветеринара, осим у случајевима када је угрожена безбедност људи и животиња, ако овим законом није друкчије прописано. Лица која врше еутаназију дужна су да после спроведеног поступка лишавања живота провере да ли је наступила смрт животиње.

#### 8.4. Санкционисање неодговорних грађана

Потребно је санкционисати нарочито оне власнике, односно држаоце животиња који не вакцинишу своје псе и мачке и не изврше њихово трајно обележавање, ако напусте, односно одбаце животињу чији опстанак зависи непосредно од њих, када без надзора пусте животиње на површине јавне намене, као и у другим законом и другим прописима предвиђеним случајевима.

Прекршајне налоге или захтеве за покретање прекршајног поступка против неодговорних грађана подносе надлежне инспекцијске службе које врше надзор над применом закона и подзаконских аката из ове области, а у складу са Одлукама СО Житиште

## **8.5. Доношење нових општинских прописа који регулишу ову правну област**

Одредбом члана 20. Закона о локалној самоуправи („Сл.гласник РС“, бр. 129/07, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон и 47/2018) прописано је да општина уређује и организује вршење послова у области комуналних делатности, па тиме и у вези са држањем и заштитом домаћих животиња, зоохигијеном и друго. Сада важеће Одлуке о начину држања домаћих животиња на територији Општине Житиште („Сл. лист општине Житиште , број 7/2010 и 34/2017) и Одлуке о обављању комуналне делатности зоохигијене („Сл.лист општине Житиште“, бр.23/16, 5/17, 34/17, 35/2019, 35/20) уређују начин третирања и целокупан поступак са напуштеним животињама. У циљу усаглашавања прописа локалне самоуправе са законима и подзаконским актима, потребно је да Скупштина општине Житиште ревидира важеће Одлуке или донесе нове којима би се прописао рад зоохигијенске службе, рад прихватилишта за напуштене животиње, као и карантина за смештај животиња, прикупљање, превоз и збрињавање напуштених и изгубљених животиња, пружање помоћи, бриге и смештаја тим животињама, начин обезбеђивања одговарајуће ветеринарске помоћи, место и начин извођења кућних љубимаца, а нарочито паса и мачака на јавне површине.

## **9. ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН**

Да би програм у целости био реализован потребно је предвидети и обезбедити финансијска средства за рад службе и функционисање прихватилишта, као и за превентивне мере (обележавање, вакцинација и стерилизација) из Буџета локалне самоуправе, из средстава добијених од Министарства, средства Покрајинског секретаријата, од донација...

### **Потребна финансијска средства:**

1. Средства за изградњу или адаптацију простора за прихватилиште, прибављање неопходне пројектно техничке документације
2. Средства за набавку опреме за рад радника у Прихватилишту.-једнократно,
3. Трошкови зарада и накнада за запослене раднике,
4. Трошкови обуке, као и здравствене заштите запослених (превентивно вакцинисање),
5. Материјални трошкови у Прихватилишту (гориво, регистрација возила, струја, вода, комунална такса, телефон...),
6. Трошкови исхране животиња у прихватилишту,
7. Трошкови стерилизације, кастрације и еутаназије,
8. Одржавање опреме у прихватилишту (текуће и ванредно одржавање),
9. Набавка дезинфекционих средстава,
10. Трошкови за одржавање објекта и
11. Трошкови превоза и нешкодљивог уклањања животињских лешева.

### **Приходи за финансијска средства:**

1. Буџет Општине (евентуално средства из Буџета Покрајине и Републике),
2. из делатности Прихватилишта,
3. средства из донација.

## **10. ПРЕДЛОГ ДИНАМИКЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА**

Обзиром на садашње стање, обимност проблематике и материјалне могућности предлажемо да се реализација Програма изведе у фазама. Код фазног решавања треба строго водити рачуна о приоритетима и законским обавезама.

Након пет година примене овог Програма очекују се резултати постепене стабилизације популације напуштених паса и мачака, а након десет година њихова стабилизација треба да доведе до смањења броја популације паса. Извештавање о спровођењу Програма вршиће се два пута у току једне године, подношењем извештаја Комисије за превенцију, контролу и смањење броја паса луталица на територији општине Житиште доносиоцу Програма – председнику општине и члановима Општинског већа.

## 11. ПЛАН СМАЊЕЊА БРОЈА УЈЕДА И НАПАДА ПАСА

Уједи паса представљају озбиљан проблем за јавно здравље сваке локалне самоуправе. Жртвама уједа не наноси се само физичка штета, него и емоционална и психолошка. Ризику уједа су најизложенија мала деца, старији људи, као и радници комуналних предузећа, радници поште и други који због природе свог посла могу доћи у контакт са власничким и невластничким псима.

Без обзира на добро планиране стратегије које се спроводе, повреде нанесене од стране паса никада се не могу свести на нулу, самим тим што је саживот људи и паса неодвојива целина у урбаним деловима сваке локалне заједнице. Зато је потребно планирати проактивни приступ решавању овог проблема, који ће у себи садржати све степене превенције, од обуке предшколске и школске деце, до едукације становништва и радника јавних установа, који због природе свог посла могу бити директно угрожени.

Пси деле најближу човекову околину преко 12 000 година, и постали су саставни део свакодневнице сваке културе и сваке земље. Пси су у ранијим временима служили пре свега за заштиту куће и људи и као асистенција у лову, а много мање као неко на кога се човек и психолошки ослањао. Временом је тај међусобни однос прерастао обичну употребну вредност и пас је постао најбољи човеков пријатељ. Међутим, то пријатељство се веома често, поготово у урбаним срединама завршава напуштањем паса који постају терет у свакодневном животу. Пас који се изненада нађе напуштен, уз преживљавање емотивног стреса, долази у ситуацију да се свакодневно бори за свој опстанак. Борба за опстанак, како код људи, тако и код животиња, смањује ниво толеранције на спољне надражаје, и повећава агресивност.

Једно од најчешћих питања које се поставља јесте које су то расе паса агресивне и уједљиве. Ниједна анализа која је урађена у свету није показала да постоји специфично уједљива раса и скоро да је једнак број уједа паса мешанаца, као и расних паса. Оно што су анализе показале јесте да 80% мушких јединки показује повећану агресивност, а да више од 70% уједа отпада на мушке јединке које нису кастриране. Такође подједнако уједају и мале и велике расе паса, а најчешћи уједи се дешавају код куће или у пријатељском окружењу или игри са познатим псом. Међутим, како код нас, тако и у свету, не постоје тачни подаци о уједима јер се многи инциденти не пријављују, поготово ако се ради о малим повредама, или о повредама које са настале у игри са пријатељским псом.

Програм који треба да донесе локална самоуправа подразумева пре свега мултидисциплинарни приступ, а тај приступ је могуће мењати у односу на потребе локалне заједнице. С обзиром да јединице локалне самоуправе троше огромна средства на исплату оштећених, потребно је преусмерити бар делимична средства на решавање проблема уједа, тако да се издаци који одлазе на одштете смање на минимум, а самим тим и осигура спровођење оваквог програма који ће смањити ризик од повреда грађана. Потребно је пре свега детерминисати које су потребе и могућности локалне самоуправе у сагледавању проблема, одредити изворе финансирања програма и обучити едукаторе који ће програме спроводити. Такође је потребно препознати потенцијална кризна места сваког програма и на који начин је могуће да се превазиђу у пракси. При свему томе, потребно је подржати јавни интерес за доношење оваквог програма, као приоритет.

Од велике важности је и подршка свих структура које су на власти, а такође и Министарстава пољопривреде и заштите животне средине - Управе за ветерину, као и Министарства здравља, која би требало да равноправно учествују у решавању овог проблема. Правци деловања ових министарстава би пре свега требало да се огледају у доношењу нових прописа из ове области који би омогућили ефикаснију контролу власничких паса и проширили ингеренције локалних самоуправа у смислу контроле власничких животиња. Представници власти и званичници ових министарстава би у сваком тренутку требало да дају подршку оваквом плану.

Такође је потребно идентификовати све структуре које могу помоћи у спровођењу плана, од медијских кућа до невладиних организација. Идентификација невладиних организација које би биле у могућности да пруже директан допринос спровођењу овог плана на терену вероватно је један од кључних делова који би омогућили његово успешно спровођење.

Комисија за превенцију, контролу и смањење броја паса луталица на територији општине Житиште би координисала све горе наведене факторе у решавању овог проблема, а то је од есенцијалне је важности. Комисија би се пре свега бавила следећим пословима:

- a. координацијом свих учесника који спроводе план;
- b. развијањем и доношењем акционог плана;
- c. јавном подршком плана (медији, едукација);
- d. предлозима нових законских решења;
- e. анализом података о уједима паса, и најчешћим изворима инцидента;
- f. идентификацијом финансијских извора и људских ресурса за спровођење плана;
- g. идентификацијом инфраструктуре за спровођење плана.

### **План**

План превенције уједа паса садржи све оне мере које су потребне да би се смањио број уједа на нивоу једне локалне самоуправе. Те мере су свеобухватне и односе се пре свега на упознавање околности и узрока у којима пси наносе повреде, а такође и на обуку и спровођење разних облика програма код становништва. Наравно, један такав свеобухватан програм потребно је спроводити континуирано, са циљем да се број уједа спусти испод један ујед на хиљаду становника.

### **Основни принципи оваквог плана јесу:**

1. Људство обучено да на терену препозна проблематику везану за уједе паса;
2. Регистрација свих паса који живе на подручју одређене локалне самоуправе;
3. Доношење локалних одлука о извођењу и држању паса;
4. Испитивање сваког инцидента и уједа пса;
5. Контрола паса који се слободно крећу и излазе сами без надзора власника;
6. Успостављање карантина за псе који нанесу повреду;
7. Сакупљање свих релевантних података и њихова анализа;
8. Едукација о одговорном власништву;
9. Контрола опасних животиња и контрола "опасних" - ризичних власника;
10. Контрола власничких животиња у смислу извршених вакцинација, пре свега против беснила;
11. Координација свих учесника у спровођењу плана;
12. Континуирано спровођење свих мера.

Сваки од ових дванаест принципа садржи одређене мере које би се спроводиле, а које би све заједно дале резултате у смањењу броја уједа. Једна од најбитнијих мера јесте доношење правилника о опасним псима и њихова идентификација на терену, као и идентификација власника који имају такву врсту паса. Такав правилник је усвојен на нивоу републике (Правилник о начину држања паса који могу представљати опасност за околину усвојен је у септембру 2010. године), али се мора омогућити и доношење сличних правилника и у оквиру локалних самоуправа, које би морале да имају слободу да такве одлуке прилагоде локалним приликама. Одређене расе паса (стафордски теријер, пит бул теријер, мастиф, дого аргентино, неке овчарске расе) идентификоване су као расе које су уједљиве. Већина људи би на питање о опасним псима набројала управо ове расе. Оваква идентификација, због тога што носи веома озбиљне импликације по те расе и њихове власнике, мора бити веома добро регулисана законима и подзаконским актима.

Треба нагласити и веома важну улогу ветеринарске струке у превенцији уједа паса и у едукацији. Доктори ветеринарске медицине укључени у реализацију плана морали би да буду лиценцирани и обучени да препознају проблематику везану за инциденте и понашање паса у одређеним приликама. Због тога морају бити успостављени програми који ће упућивати и обучавати докторе ветеринарске медицине за препознавање типичног и атипичног понашања паса, а који ће моћи такође да понашање пса повежу са понашањем власника тих паса. Тако обучени доктори ветеринарске медицине моћи ће да укажу власницима паса на необично понашање њихових љубимаца, а такође и да реалистички сведу очекивања власника у смислу онога што њихов пас може или не може у интеракцији са спољним светом и укућанима. Обучени

доктори ветеринарске медицине би такође имали и незамењиву улогу при удомљавању паса и процени понашања паса у прихватилиштима.

Један од најважних аспеката плана јесте и обука деце. Већина деце без страха прилази животињама, али су деца понекад бучна и склона наглим покретима, што свака животиња може да протумачи као напад или неку врсту угрожавања. Анализама је потребно утврдити у којим узрастима деца највише страдају од уједа паса и у којим ситуацијама. Обуку деце треба започети у најранијим узрастима, пре свега код предшколске деце која ће ускоро кренути у школу и бити мање под надзором родитеља.

## 12. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Јавни интерес за добробит животиња све више расте и све је присутнији у свету, као и у нашем друштву. Овакав тренд инспирише бројне расправе и дискусије о добробити животиња као и о начинима и проблемима који се јављају при решавању проблема напуштених животиња. Чињенично и научно знање у овој области мора подржавати и објашњавати етичке одлуке, а нарочито потребу за разумевањем афективних стања животиња (проблем интеракције са људима) и њихових потреба у односу на окружење у коме се крећу и налазе. Добробит животиња је правац којим треба да се руководимо у примењивању метода за решавање проблема напуштених животиња. Ставови које треба одбранили, а који се тичу добробити животиња, захтевају научно знање о биологији животиња, да би се омогућило што ближе одређење њихових физиолошких, здравствених и психолошких потреба, као и да би се што боље решили проблеми и питања њиховог утицаја на животну средину и здравље људи. Оваквим приступом наше друштво се сврстава у ред развијених земаља, које на научној основи приступају решању проблема напуштених животиња. Доношењем Закона о добробити животиња (јун 2009), почело је и примењивање одредби које ближе одређују начини решавања овог проблема, али се такође и по први пут код нас законски регулишу многа питања која су била предмет расправа међу стручњацима, као и међу заинтересованим странама (невладине организације, грађани...). Закон о добробити животиња, несумњиво, доноси прецизне одреднице за поступање локалних самоуправа, које су по Закону о ветеринарству обавезне да донесу програме за решавање проблема паса луталица, ограничавајући еутаназију и њену употребу само на случајеве када је животиња повређена, неизлечиво болесна, телесно деформисана или на други начин патолошки онеспособљена, тако да опоравак није могућ (члан 15).

Чланом 54. став 1. Закона о добробити животиња ("Службени гласник РС", бр. 41/09) предвиђено је да су органи јединица локалне самоуправе дужни да израде и спроводе програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака према специфичностима средине.

На територији општине проблем напуштених паса и мачака представља тему о којој се расправља више година, а која је кулминирала значајним одштетним износима на рачун општинског буџета. На решавање ове проблематике у ранијим периодима нису предузимани значајнији дугорочни и адекватни кораци.

Општина Житиште је израдила Програм којим се дефинишу начела, циљеви и мере за решавање проблема са невластичким псима и мачкама на територији општине. Сходно томе, створени су услови за доношење конкретних аката који још конкретније дефинишу начине решавања проблема са напуштеним псима и мачкама, очекујући у наредном периоду одговарајућу подршку и у законским решењима, а све у циљу смањења популације напуштених паса и мачака и њене адекватне контроле и одржавања у границама пројектоване бројности. Анализирајући предходно и сагледавајући тренутно стање проблема са напуштеним псима и мачкама, и узимајући у обзир специфичности средина на целој територији општине, израђен је „Програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака на територији Општине Житиште“, сачињен од међусобно повезаних целина које дефинишу основна начела, циљеве, разлоге за примену, преглед стања, предлог решења, одредбе, финансијски план, план смањења броја уједа, динамику спровођења и праћење реализације.



### 13. ЗАКЉУЧАК

Пред собом имамо област, која је дуго времена била без законских одредница и као проблем дуго игнорисана у нашем друштву. Ако знамо да су први закони о добробити животиња настали на тлу Америке још у деветнестом веку, а на тлу Европе и раније у виду докумената локалних градова-држава и неких области, лако ћемо схватити да је однос према животињама био дуго правно нерегулисан у нашој земљи што за последицу и има данашње стање. Такође, закони који су донесени последњих година, показују знатан несклад, и веома често у неким решењима остају недоречени. Велику улогу у садашњем стању има и општа незаинтересованост државних чинилаца у спровођењу закона и спорост у доношењу и имплементацији подзаконских аката.

Проблем који је пренесен локалним самоуправама је тешко решив из неколико кључних разлога:

1. Европски закони и наш закон о ветеринарству су укинули постојање некада државних ветеринарских станица које су могле да буду носиоци овог посла. Локалне самоуправе су се самим тим нашле у нерешивом проблему.
2. Непостојање ингеренција локалних самоуправа у области контроле власничких животиња које су извор напуштених паса и мачака. Контролу по закону искључиво спроводи ветеринарска инспекција.
3. Подзаконски акти о обележавању животиња још увек дозвољавају промет необележених паса и мачака, и дозвољавају њихово обележавање тек након три месеца старости.

Уз све наведено правци реализације плана и програма се могу сврстати у две основне категорије:

1. Општи – спровођење плана и програма и постизање оптималне популације паса и мачака луталица на улицама уз ригорозну контролу власничких паса и мачака
2. Посебни – који дефинишу одређене циљеве и мере, као и механизме контроле, који ће помоћи спровођење плана и програма.
3. Правци посебних мера су следећи:
  - успостављање одговорног власништва као императива, и контрола репродукције власничких паса и мачака,
  - изградња прихватилишта и њихова економска одрживост,
  - едукација становништва,
  - увођење такси, као начина финансирања програма локалних самоуправа,
  - сарадња са невладиним организацијама,
  - медијске кампање

Програм прате и врше надзор комунални инспектори ОУ Житиште уз сарадњу Комисије за превенцију, контролу и смањење броја паса луталица која доноси и оперативне мере из ове области.

Програм се доноси сваке године до 31. марта за текућу годину, усклађен са законском регулативом, пресеком стања на територији Општине Житиште и новим планским активностима.

Овај програм објавити у „Службеном листу Општине Житиште“.

Доношењем овог Програма престаје примена Програма контроле и смањења популације паса и мачака на територији Општине Житиште из 2010 године који је објављен у Службеном листу Општине Житиште број 7/2010.

Председник Општине  
Председник Општинског већа  
Митар Вучуревић с.р.